

Algoritmadaki tehlike!

MEHMET GÜN17.12.2024 - 09:29
YAYINLANMA17.12.2024 - 09:46
GÜNCELLEME

Geçenlerde Birgün'den Uğur Koç, Google Türkiye'nin algoritmasının, bağımsız haber sitelerine erişimi dramatik şekilde aşağı çektiğini, Birgün, Gazete Duvar, Halk TV ve T24'ün internet sitelerinde yüzde 80'e yakın trafik kaybı meydana geldiğini yazarak, halkın haber alma hakkına darbe vurulduğunu ileri sürdü.

Uluslararası Basın Enstitüsü de (IPI – International Press Institute) 2 Mart 2021'de yayınladığı "Türkiye Dijital Medya Raporu'nda Google'ın **algoritmalarının** iktidar yanlısı olduğunu, muhalifleri iktidar medyasına yöneltirken iktidar yanlılarını yankı odalarında tuttuğunu tespit etmişti.

Bu haberin alarm zilleri çaldırması gerekiyor. Çünkü, Marketing Türkiye'nin 2013 ve 2016'daki, "Xsights" araştırma şirketinin 2018'deki araştırmalarına göre halkın en güvenilir haber kaynağı olarak gördüğü internet aramalarında ve dolayısıyla halkın en çok güvendiği habere erişiminde, Google adeta tekel ve en büyük tehdit haline gelmiş durumda.

Çünkü Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun nüfusun yüzde 86,5'inin internet, yüzde 67,4'ünün sosyal medya kullanıcısı ve yüzde 93,8'inin mobil bağlantı sahibi olduğunu bildirdiği ülkemizde, internet arama motorları içinde Google, 2015'te yüzde 93 olan pazar payı 2020'de yüzde 85'e düşmüş olsa da, açık ara "hâkim durumda". Yani halkın hangi içeriği göreceğini ve nasıl kanaat oluşturacağını, arama algoritması ile Google belirliyor. Tehlike de burada başlıyor.

Sosyal medya mecraları, hemen herkesi yayıncı yapar, istediği içeriğe erişme imkânı verir görünse de bireylerin ne tür bir ruh ve duygu hali içinde olduğunu, ne gösterilirse nasıl davranacağını ve hatta seçimlerde hangi görseli görürse hangi politikacıya oy vereceğini isabetle kestirerek, esasında halka sinsice hükmeder hale geldiler. Özgür olduğumuzu düşünsek de gerçek hiç de öyle değil. Türlü hinlikler içeren sosyal medya algoritmalarının ve bunları kullanan yabancı sosyal medya kuruluşlarının işgali altındayız. Kıran kırana sosyal medya savaşları içindeki devletler sosyal medyayı kullanarak diğerlerinin iç işlerine ve seçimlerine müdahale eder oldular. Geçenlerde Moldova'da ve Romanya'da, sosyal medya yoluyla müdahale edildiği gerekçesi ile seçimler iptal edildi.

Türkiye bir an önce yapay zekâ algoritmalarını düzenleyen bir yasa çıkarmalı, haber alma hakkını güvenceye almalı, milli iradeyi fesada uğratabilen sosyal medya ve yapay zeka algoritmalarını güvenli ve sağlıklı bir zemine oturtmalıdır. Bu hususta Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki (TBMM) ve Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'ndeki çalışmalar hızlandırılmalı ve en kısa zamanda Türkiye'nin gerçeklerine uygun bir kanun tasarısı ortaya çıkarılarak kamuoyunda tartışmaya açılmalıdır.

Kanun tasarısı, halkın doğru haber alma hakkını güvenceye alırken, sosyal medya mecralarının algoritmalarının yalan, yanlış, yanıltıcı ve kamuoyunun kanaatini fesada uğratmasını (manipüle etmesini) önleyen ciddi düzenlemeler getirmelidir. Yetkili merciler, sosyal medyada paylaşılan içeriklerinden önce, bunları vatandaşın gözüne sokan algoritmaları denetim altına almalıdır.

Türkiye, sosyal medyaya girdiği veya yaydığı içeriklerden dolayı vatandaşını tutuklamak veya cezalandırmak yerine, girilen içeriğin doğru olup olmadığını çağdaş teknolojilerle anında tespit ederek başkalarına aktarmayı önleyecek bir sistem kurmalıdır. Avrupa Birliği'nin (AB) yakın zamanda çıkardığı Yapay Zekâ Yasası örnek alınarak yapay zekâ teknolojilerinin güvenli, etik ve insan haklarına uygun bir şekilde geliştirilmesini ve kullanılmasını hedefleyen kapsamlı düzenlemeler getirilmelidir.

Yasa ile insan hakları, etik değerler ve kullanıcı güvenliği ön planda tutulmalı, yapay zekâ teknolojilerinin sorumlu, şeffaf ve hesapverir bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır. İnsan haklarını ihlal etme riski yüksek olan, örneğin insan davranışlarını manipüle eden sistemler tamamen yasaklanmalı, kamu hizmetleri, eğitim, istihdam, sağlık, hukuk ve altyapı gibi kritik alanlarda kullanılan yüksek riskli sistemler için sıkı güvenlik, şeffaflık ve denetimi getirilmelidir.

Türkiye'nin çağdaş bir algoritma yasasına en kısa zamanda kavuşmasını diliyorum.